

Årsberetning for Nasjonalmuseet 2022

INNLEDNING

Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design ble etablert som en stiftelse 1. juli 2003. Stiftelsen utvikler, forvalter, forsker på, tilgjengeliggjør og formidler Norges største samling av kunst, arkitektur og design. Stiftelsen driver museumsvirksomhet i Oslo, sender utstillinger på turné landet rundt, og har aktiviteter i utlandet.

Utstillingsarenaer i Oslo i 2022 var Nasjonalmuseet – Arkitektur på Bankplassen 3 og, fra 11. juni, det nye Nasjonalmuseet på Brynjulf Bulls plass 3. Museet drifter også Villa Stenersen i Tuengen allé 10 c og Stasjonsmesterbygningen på Brynjulf Bulls plass 2.

Det nye Nasjonalmuseet på Brynjulf Bulls plass 3 er arbeidsted for de fleste av museets ansatte. Museet disponerer også flere faste og midlertidige magasiner for oppbevaring av kunst.

VIKTIGE HENDELSER I LØPET AV ÅRET

2022 var et eksepsjonelt år i museets historie, da det nye Nasjonalmuseet åpnet den 11. juni. Det nye Nasjonalmuseet er Nordens største kunstmuseum, med utstillingsarealer på 13 000 kvadratmeter for visning av museets samlinger og skiftende utstillinger. Bygget på 54 600 kvadratmeter, tegnet av arkitekt Klaus Schuwerk (arkitektkontor Kleihues+Schuwerk), inneholder også bibliotek, kontorer, konserveringsatelierer, verksteder, fotostudio og kunstmagasiner. Ferdigstillelsen av det nye museumsbygget er et vannskille i museets historie, og innebærer langt bedre rammebetingelser for utførelsen av stiftelsens samfunnsoppdrag.

I ukene før 11. juni ble det arrangert ti åpningsarrangementer for ulike målgrupper. 9 000 mennesker deltok på disse, blant annet skoleklasser fra ulike steder i landet, ordførere fra over 200 kommuner og fylkeskommuner, leverandører og samarbeidspartnere, Nasjonalmuseets medlemmer, og kunstnere representert i utstillingene. Museet holdt «åpent hus» under åpningshelgen, og ble da besøkt av over 17 000 publikummere.

Samlingspresentasjonen i det nye museet består av rundt 6 500 utvalgte verk fra oldtiden og frem til i dag, og dekker fagområdene kunst, arkitektur og design. I tillegg ble det i løpet av året vist elleve midlertidige utstillinger i det nye museet, på Nasjonalmuseet – Arkitektur og på turné. Blant disse var «Jeg kaller det kunst», den store åpningsutstillingen av samtidskunst i Norge i dag, som fylte Lyshallen på toppen av det nye museet. Utstillingen ble sett av hele 213 000 mennesker, og er den best besøkte samtidskunstutstillingen noensinne.

Til sammen besøkte 794 533 personer det nye Nasjonalmuseet i løpet av 2022. Av disse løste 488 406 billett til utstillingene. I tillegg besøkte 12 601 personer Nasjonalmuseet – Arkitektur. Ved utgangen av 2022 hadde Nasjonalmuseet 24 436 medlemmer.

Åpningen av det nye Nasjonalmuseet har vakt stor oppmerksomhet. I norsk presse har museet hatt 2 697 omtaler, mens det internasjonalt har vært 1 334 omtaler i 2022. New York Times, Financial Times, The Guardian, Le Figaro og La Repubblica er eksempler på internasjonal presse som var til stede for å dekke begivenheten.

STYRETS ARBEID

Styret avholdt i 2022 åtte ordinære møter og ett ekstraordinært møte. I møtene frem mot sommeren var styrets arbeid i all hovedsak vinklet mot en vellykket åpning 11. juni. I annet halvår ble det i større grad fokusert på overgangen til ordinær drift, særlig med hensyn til økonomi og egeninntjening. Videre deltok styrets leder på reiser til utlandet sammen med administrasjonen, i tilknytning til internasjonalt samarbeid.

Styret i Nasjonalmuseet består av syv medlemmer. Tre personer er oppnevnt av Kulturdepartementet: Maria Moræus Hanssen (styrets leder), Ellen Tveit Klingenberg (nestleder) og Jan Grue. Ett styremedlem er oppnevnt av Stiftelsen Kunstindustrimuseet: Axel Fredrick Meyer, og ett av Stiftelsen Arkitekturmuseet: Mari Hvattum. De ansattes representanter er Vibeke Waallann Hansen og Ann Kristin Sørli.

PLAN FOR KOMMENDE PERIODE – STYRETS STRATEGI

På slutten av 2022 ble det igangsatt et arbeid for å evaluere museets strategi, som gjelder for 2020-2025, med formål om å sikre god drift, strategisk styring, prosesser og aktivitetsbasert budsjettering.

Direktør Karin Hindsbos åremål går ut 1. juni 2023. Det ble i januar 2023 klart at Hindsbo ikke ønsker en ny åremålsperiode. Styrets første prioritet dette året vil derfor bli rekruttering av en ny direktør.

PERSONAL OG ARBEIDSMILJØ

Ved utgangen av 2022 hadde Nasjonalmuseet 334 fast ansatte og 16 midlertidige ansatte, til sammen 350 ansatte. Fem midlertidige ansatte hadde siste arbeidsdag 31.12.2022. Omregnet til årsverk tilsvarer dette 306,5 årsverk. 272 ansatte er i 100 prosent stilling, mens 78 ansatte jobber deltid.

Nasjonalmuseet har avtale med Synergi Helse om bedriftshelsetjenester. Sykefraværet i 2022 var på 5,5 %, en økning på 1,2 prosentpoeng fra 2021. Årsaken til denne økningen kan knyttes til høyt arbeidspress i forbindelse med åpningen av det nye Nasjonalmuseet og økning av sesongrelatert sykdom. Sykefraværet følges opp med konkrete tiltak av HR-avdelingen og ledere.

Det var 12 uttak av foreldrepermisjon, med et snitt på 17 uker.

Ufrivillig deltid blant kvinner og menn er ikke kartlagt per dags dato, men kartlegging vil finne sted i 2023, og bli rapportert på. Det kan nevnes at på grunn av museets turnus er det hensiktsmessig med en viss andel deltidsarbeidende.

Nasjonalmuseet har tett samarbeid med de tre arbeidstakerorganisasjonene Forskerforbundet, Negotia og Norsk Tjenestemannslag. Arbeidsgiver har opptil to møter i måneden med de tillitsvalgte. Dette er viktige fora for å sikre likestillings- og diskrimineringsarbeidet i rekrutteringsprosesser, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelser og utviklings- og tilretteleggingsmuligheter.

Kjønnslikestilling

Kjønnsfordelingen blant Nasjonalmuseets ansatte er 61,5 prosent kvinner og 38,5 prosent menn. Ved årets slutt er det tre kvinner og fire menn i ledergruppen. I seksjonsledergruppen er det åtte kvinner og fem menn.

Lønnsgjennomsnittet uten ansatte i lederstillinger var 580 306 kroner for kvinner og 577 020 kroner for menn. Lønnsgjennomsnittet for alle ansatte, medregnet ledere, var 599 712 kroner for kvinner, og 602 129 kroner for menn. Lønnsforskjeller mellom kvinner og menn på ulike stillingsnivåer, samt kjønnsfordeling på ulike stillingsnivåer er ikke kartlagt p.t., da det til nå ikke har vært hensiktsmessig. Nytt lønssystem vil gjøre detaljerte uttrekk enklere og gi mer korrekt informasjon fra 2023.

Grunnen til at differansen i gjennomsnittslønn mellom kvinner og menn øker når lederne blir lagt til, er at lønn for ledere har mindre innvirkning på totalsnittet for kvinner på grunn av den totale kjønnsfordelingen i institusjonen (61,5 prosent kvinner og 38,5 prosent menn).

Prinsipper, prosedyrer og standarder for likestilling og mot diskriminering

Vårt likestillingsarbeid er forankret i Nasjonalmuseets ulike strategier, personalpolitikk og retningslinjer, blant annet museets etiske retningslinjer. Det er etablert retningslinjer for å hindre generell trakassering, konflikter, mobbing og seksuell trakassering, med tilhørende varslingssystem. Arbeidet med å fremme likestilling og hindre diskriminering er ellers inkludert i den øvrige personalpolitikken i Nasjonalmuseet.

Nasjonalmuseet arbeider aktivt, målrettet og planmessig med å fremme likestilling og mangfold, og for å hindre diskriminering. Arbeidet omfatter rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelser, utviklingsmuligheter, tilrettelegging, samt muligheter for å kombinere arbeid og familieliv.

Undersøkelser og kartlegginger

Nasjonalmuseet gjennomfører årlig vernerunde for å kartlegge det fysiske arbeidsmiljøet for å vurdere risiko, og for å utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene. Hovedverneombud, verneombud, bedriftshelsetjenesten, administrasjonens HMS-ansvarlige og aktuelle ledere er involverte i kartlegging av det fysiske arbeidsmiljøet.

Nasjonalmuseet gjennomfører medarbeiderundersøkelser annethvert år. Forrige undersøkelse ble gjennomført i 2022. Gjennomføring av tiltaksplanen fortsetter i 2023.

Nasjonalmuseet startet i 2022 en evaluering av organisasjonsmodellen som ble besluttet og innført i 2018. Formålet med evalueringen er å undersøke om Nasjonalmuseet er organisert hensiktsmessig med tanke på et museum i drift, og for eventuelt å sette inn tiltak.

I 2022 anskaffet Nasjonalmuseet et nytt avvikshåndteringssystem for å sikre dokumentasjon og oppfølging av avvikene. Det nye avvikssystemet tas i bruk løpet av første kvartal 2023.

FORSKNING OG UTVIKLING

Forskning står sentralt i Nasjonalmuseets samfunnsoppdrag. Museet driver fri forskning, hovedsakelig innenfor fagfeltene kunsthistorie, konservering, kunstformidling og museologi. Utviklingsarbeidet utføres innen en rekke museumsfaglige områder, med digital samlingsforvaltning og nye formidlingspraksiser som noen av de prioriterte. Forsknings- og

utviklingsstrategien definerer mål og satsningsområder for hele museets arbeid i perioden 2021-2025.

Tilbudet til eksterne forskere og forskningsmiljøer utvikles kontinuerlig. Det investeres mye i tilgjengeliggjøring av samlingen og videreutvikling av museets forskningsbibliotek og dokumentasjonsarkiv.

Nasjonalmuseet er akkreditert som forskningsorganisasjon av Forskningsrådet. Antall ansatte med doktorgrad ligger over landsgjennomsnittet blant museer støttet av Kulturdepartementet, med 11 fast ansatte med doktorgrad/Ph.d. I 2022 ble to Ph.d.-prosjekter innen konservering fullført, i samarbeid med henholdsvis Universitetet i Oslo og Universitetet i Amsterdam. Prosjektene var finansiert av museet.

Videre samarbeider museet om forskningsprosjekter med blant andre KODE, universitetene i Oslo og Bergen, NTNU og Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo. Blant internasjonale samarbeidspartnere er The Metropolitan Museum of Art, National Gallery of Art og Getty Foundation (USA), Alte Nationalgalerie (Tyskland), Ateneum – Finlands Nationalgalleri, Nationalmuseum i Stockholm, Musée de la Ville de Paris og Stiftelsen Hartung Bergman (Frankrike), og Formafantasma (Italia).

Forskningsresultatene synliggjøres i museets egne utstillinger, katalogutgivelser og foredrag, samt i andre faglige publiseringer og konferanseinnlegg. I 2022 publiserte museets fagpersoner syv vitenskapelige artikler/bokkapitler (fagfellevurderte) og 22 fagartikler/kapitler. De var (med)redaktører for ni bøker, og holdt til sammen 45 foredrag/konferanseinnlegg. I tillegg initierte museets to vitenskapelige publikasjoner, skrevet av eksterne forskere.

BÆREKRAFT

I 2022 fikk Nasjonalmuseet på plass en enda tydeligere miljø- og bærekraftprofil. Det nye museet er et forbildeprosjekt i FutureBuilt, som er Oslo-regionenes satsning på de mest ambisiøse byggeprosjektene innen utvikling av klimanøytrale løsninger og arkitektur med høy kvalitet. Prosjektene i FutureBuilt må oppfylle et sett med kvalitetskriterier, samt dokumentere at disse kriteriene oppfylles. Målinger gjort ved ferdigstillelse av bygget viser at museet har redusert CO₂-forbruket med nesten 48 % sammenlignet med referansebygg.

Nasjonalmuseet er Miljøfyrtårn-sertifisert, og rapporterte våren 2022 på gitte kriterier for CO₂-reduksjon innenfor avfallshåndtering, energibruk og transport. Målingene viser at museets arbeid med CO₂-reduksjon gir resultater, og for avfall hadde museet i 2022 en kildesorteringsgrad på over 80 %.

Vi har også fokus på at publikum skal involveres i våre tiltak. Derfor finnes fem-fraksjoners kildesortering tilgjengelig i alle våre publikumsarealer, og våre retningslinjer for arrangementer er oppdatert med Miljøfyrtårn-krav. Museets mattilbud har tiltak for å redusere matavfall, og butikkene legger vekt på rettferdig handel i egenproduksjon og øvrig sortiment. Du kan for eksempel finne smykker laget av restavfall fra byggeprosessen i butikkene.

Museet skal sikre at bærekraft og miljø er en naturlig del av vår virksomhet. Miljøspørsmål skal ikke fremmes som kommersielt eller politisk virkemiddel, men arbeidet skal vise til klart definerte mål – og vise handling. I 2022 hadde museet derfor en rekke konkrete tiltak for å fremme gjenbruk og bærekraft innenfor kjernevirksomheten. I forbindelse med

åpningsutstillingen «Jeg kaller det kunst» ble utstillingsarkitekturen demontert og hentet av eksterne kulturaktører som gjenbrakte materialene i et nytt prosjekt. I utstillingen «Grayson Perry. Innafor og utafor» ble det tatt i bruk modultegger for montering av kunsten. Disse veggene reduserer museets forbruk og øker graden av gjenbruk i vårt program. Nasjonalmuseet ble i august medlem av næringslivsnettverket «Næring for Klima». Medlemmer i nettverket skal sammen bidra til at Oslo når sine klimamål.

Stiftelsen er ikke involvert i virksomhet som medfører forurensning av det ytre miljøet.

AKTSOMHETSVURDERINGER

Nasjonalmuseet følger lov om virksomhetens åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (åpenhetsloven).

Vi arbeider aktivt, målrettet og planmessig med å fremme likestilling og mangfold, og for å hindre diskriminering.

Vi forventer det samme av våre leverandører og forretningspartnere som vi krever av oss selv, at alle ansatte og andre som berøres av virksomheten behandles med respekt og verdighet. Vi forventer at våre leverandører og forretningspartnere selv opptrer med seriøsitet og aktsomhet for å unngå skader og negative konsekvenser for mennesker.

I forbindelse med vår aktsomhetsprosess har vi vurdert risiko for både egen virksomhet og vår leverandørkjede. Vi har gjennomgått alle våre leverandører av en vesentlig størrelse, og vurdert risikoen for brudd i vår leverandørkjede. Etter første risikovurdering ser vi at våre største kjøp i høyrisikoproduktlisten er innenfor kategoriene mat og drikke, elektronikk og møbler. Vi har ikke funnet antydninger til brudd på menneskerettigheter i dette arbeidet.

Vi har en stor leverandørmasse, og har begynt arbeidet med å redusere antall leverandører. Vi kjenner våre store leverandører godt gjennom etablerte partnerskap over en lang periode.

Innen 1. halvår 2023 vil en fullstendig redegjørelse bli å finne på Nasjonalmuseets hjemmeside.

USIKKERHETSFAKTORER OG RISIKO

De mest sentrale risikoene og største regnskapsmessige usikkerhetsfaktorene museet står overfor, er lavere inntekter som følge av reduserte offentlig tilskudd og fall i egeninntjeningen grunnet lavere besøkstall. Dette kan skje som følge av en ny pandemi, utstillinger som ikke slår gjennom hos publikum eller generelt dårligere økonomi i samfunnet.

Innen egeninntjening rettes hovedinnsatsen mot sponsorer og samarbeidspartnere, billettinntekter og medlemskap som følge av ambisiøse utstillinger, utleie og egenproduserte varer.

ØKONOMISKE FORHOLD

Samlet egenkapital pr. 31.12.2022 utgjør 177,4 mill. kroner, en reduksjon på 312,1 mill. kroner fra 31.12.2021. Nedenfor vises en rettvise oversikt over utviklingen og resultatet av foretakets virksomhet og dens stilling:

- Bunden avsetning til innkjøp av kunst pr. 31.12.2022 utgjør 8,6 mill. kroner.
- Annen egenkapital pr. 31.12.2022 utgjør 168,8 mill. kroner.
- Driftsinntekter i 2022 utgjorde 733,6 mill. kroner mot 905,0 mill. kroner i 2021.
- Egeninntekter i 2022 utgjorde 73,3 mill. kroner mot 9,4 mill. kroner i 2021.
- Gaver og donasjoner i 2022 utgjorde 29,6 mill. kroner mot 13,8 mill. kroner i 2021.
- Driftskostnader i 2022 utgjorde 1 048 mill. kroner mot 827,4 mill. kroner i 2021, og driftsunderskuddet utgjorde 314,4 mill. kroner i 2022 mot et driftsoverskudd på 77,7 mill. kroner i 2021.
- Underskudd etter finansposter utgjorde 312,1 mill. kroner i 2022 mot et overskudd på 79,5 mill. kroner i 2021.
- Likviditeten i 2022 har vært tilfredsstillende. Bankinnskudd og kontanter er pr. utgangen av 2022 på 238,2 mill. kroner.
- Det er i 2022 aktivert investeringer for til sammen 7,0 mill. kroner, hvorav 2,6 mill. kroner er flyttet fra anlegg under utførelse.

Fortsatt drift er lagt til grunn ved avleggelse av regnskapet, og det bekreftes at grunnlaget for fortsatt drift er til stede.

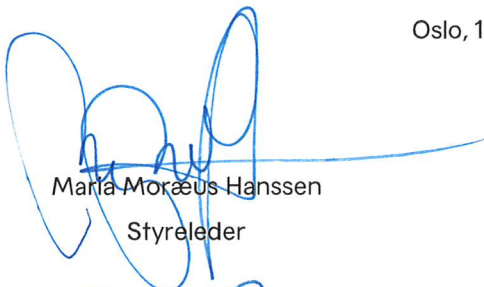
DISPONERING AV ÅRETS RESULTAT

Styret foreslår at årets underskudd på 312 106 995 kroner overføres fra annen egenkapital.

ANDRE FORHOLD

Det er ikke tegnet forsikring for styrets medlemmer eller daglig leder for deres mulige ansvar overfor foretaket og tredjepersoner.

Oslo, 16. februar 2023

Maria Moræus Hanssen
Styreleder

Ellen Tveit Klingenberg
Nestleder

Jan Grue
Styremedlem

Vibeke Waallann Hansen
Styremedlem

Mari Hvattum
Styremedlem

Axel Frederick Meyer
Styremedlem

Ann Kristin Sørli
Styremedlem

Karin Hindsbo
Direktør